

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ

ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΛΛΕΙΨΕΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΠΟ

Ι. Π. ΠΥΡΛΑ.

Ἑτησία συνδρομή δραχ. ν. 3. Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν 3,50 προπληρωτέας.

ΕΤΟΣ Ζ'. — Ἐρ Ἀθήναις 1 Μαρτίου 1885. — ΑΡ. 4.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίοδος νόσου. Περὶ τοῦ τρώγειν. Ὁσφορησις. Περὶ φοινιγμοῦ. Περὶ γαρουφάλων. Ἐπήρεια τῆς Σελήνης ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀβροποσύνη. Χρήσις πετρελαίου.

Α'. ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΝΗ

Περίοδος νόσου.

Ὁ χρόνος, καθ'ὸν ἡ φύσις ἐκτελεῖ κατ' ἀρχὰς τὴν υπερέκκρισιν τῆς ἐπιφανείας, ἔνθα ἐστὶ τετοποθετημένη ἡ νοσοποιὸς ὕλη, διαρκεῖ, ὡς προεγρέθη, μέχρι τῆς 6'. ἡμέρας, ἥτοι ὥρας περίπου 42. Τοῦτο γίνεται, ὅταν τὸ ποσὸν ᾖ μικρὸν καὶ συναποβάλληται ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ μετὰ τῆς ἐκκρινομένης ὕλης. Ἡ κατάστασις αὕτη

καλεῖται ἐρεθισμός. Εάν όμως τὸ ποσὸν τῆς νοσοποιού ὕλης ἢ μεῖζον, τότε καὶ ἡ συσσωρεύσις μεῖζον ἐστίν, ὡς καὶ τὰ ἄλλα φαινόμενα, ἐν οἷς καὶ ἡ ξηρότης· τότε ἡ κατάστασις αὕτη καλεῖται φλόγῳσις καὶ διαρκεῖ μέχρις ἀκμῆς, ἥτοι περίπου ὥρας 84. Φλόγῳσις λοιπὸν καὶ ἐρεθισμός εἰσι τὰ αὐτὰ νοσολογικῶς, τῇ μόνῃ διαφορᾷ ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῆς συσσωρεύσεως καὶ συμπυκνώσεως τοῦ αἵματος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας. Οὐδὲν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἐρεθισμοῦ μέχρι τῆς ἀκμῆς τῆς φλογώσεως εἰσιν ὥραι περίπου 84 ἡ ἡμέραι πρὸς τεσσαράκοντα.

Μετὰ τὴν ἀκμὴν μέχρι τῆς λήξεως ἀπικνίς τῆς ἀποβολῆς τῆς νοσοποιού ὕλης παρερχονται ἐτι ὥραι 84· ἥτοι 3 1(2) ἡμέραι, ὥστε ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐρεθισμοῦ ἐνθεν ἀρχίζει ὁ ἀγὼν τῆς φύσεως πρὸς ἀποβολὴν τῆς νοσοποιού ὕλης διὰ τῆς συγκεντρώσεως αἵματος, μέχρι τέλους τῆς ἀποβολῆς αὐτῆς εἰσιν ὥραι 168, ἥτοι ἡμέραι 6 π τ α. Τρεῖς ἐποχὰς δὲ διακρίνομεν ἐν τῇ περιόδῳ ταύτῃ τῆς νόσου: τὴν ἐναρξίν καὶ ἀρχήν, ἥτις διαρκεῖ 3 1(2) ἡμέρας τὴν ἀκμὴν, ἥτις διαρκεῖ ὥρας τινὰς καὶ τὴν παρὰ ἀκμὴν, ἥτις διαρκεῖ ἀπὸ τῆς ἀκμῆς μέχρι τέλους τῆς παρακμῆς ἡμέρας 3 1(2).

Οὐδενὲν ἡ νοσοποιὸς ὕλη εὐρισκῆται κατὰ μικρὸν ποσὸν, ἀποβάλλεται δὲ ἐρεθισμοῦ, ὅστις ἀκμᾷ ἐν ὥραις 42, ἥτοι τὴν δευτέραν ἡμέραν, καὶ ἀπολήγει ἐν ὥραις 84, ἥτοι τὴν τρίτην πρὸς τὴν τετάρτην. Εάν εὐρισκῆται κατὰ μεῖζον ποσὸν, ἀκμᾷ τὴν τρίτην πρὸς τὴν τετάρτην, καὶ ἀπολήγει τὴν ἐβδόμην. Εάν όμως συγχυρῇ κατὰ ἐτι μεῖζον ποσὸν καὶ ἡ φύσις οὐ δυνατὴ ὑπερικήσῃ πρὸς ἀποβολὴν κατὰ τὴν πρώτην κρίσιν, τότε ἡ νοσοποιὸς ὕλη ἐξακολουθεῖ ἐμπένουσα, καὶ ἐτι μᾶλλον βλάπτουσα τὴν ζωικὴν δύναμιν· οὕτω καὶ ἡ νόσος ἐξακολουθεῖ, ἀλλ' ἡ φύσις αὖθις συγκεντρώνουσα δυνάμεις ἀποτελεῖ δευτέραν κρίσιν κατὰ τὴν ἐβδόμην, καὶ ἐὰν καὶ κατὰ ταύτην οὐχ ὑπερικήσῃ, πάλιν ἀποτελεῖ τρίτην μετὰ παρέλευσιν ἵσου χρόνου ἡμερῶν τριῶν πρὸς τὰς τέσσαρας, ἥτοι ἡμέρας 10 πρὸς 11, καὶ οὕτως ἐξακολουθεῖ ἐπὶ πολλάς, καθ' ἃς ὀρίζει ὁ μέγας Ἱπποκράτης, ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ εἶδους καὶ τῆς ἀντιστάσεως τῆς νοσοποιού ὕλης, καὶ τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως· διότι εἰς ἕνα ἄνθρωπον ἔχουσιν μόνον μίαν κρίσιν, καθ' ἣν ἡ φύσις ὑπερικήσῃ καὶ ἐπέρχεται ἡ λήξις ἢ ἡ νοσοποιὸς ὕλη καὶ ἐπιγίνεται ὁ θάνατος τοῦ αἰσθητοῦ σώματος καὶ ἡ φύσις καὶ ὁ τέτατος· ἀλλὰ κρῖναι καὶ ἐν ὁδοῖς κρίσεως, ἐν τρισὶ, κλπ., μετὰ τῶν αὐτῶν λέξεων (τὰ κρίσεων) καὶ κτλ.

«Οἷτε γὰρ εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν, καὶ ἐπὶ σημείων ἀναρ-

λεστάτων τεταρταῖοι παύονται, ἢ πρόσθεν. Οἱ τε φανικώτατοι, καὶ ἐπὶ σημείων δεινοτάτων γινόμενοι, τεταρταῖοι κτείνουσιν, ἢ πρόσθεν».

Ἡ μὲν πρώτη ἐφοδος οὕτω τελευτᾷ· ἡ δὲ ἐτέρα εἰς ἑπτὰ περιάγει· ἡ δὲ τρίτη εἰς τὴν ἐνδεκάτην· ἡ δὲ τετάρτη εἰς τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην· ἡ δὲ πέμπτη εἰς τὴν ἑπτακαίδεκάτην· ἡ δὲ ἕκτη εἰς τὴν εἰκοστήν».

Ἐν τούτοις ὑπὸ μαθηματικὴν ἀκριβείαν, ὁ ἱατρὸς οὐ δύναται εἶσαι τὴν ὥραν τῆς κρίσεως πάσης νόσου, οὐ μόνον διότι οὐ δύναται ἀκριβῶς καταμαθεῖν τὴν ἐποχὴν τῆς ἐνάρξεως· διότι σχεδὸν οὐδεὶς νοσῶν προσέχει πρὸς τοῦτο· ἀλλὰ καὶ διότι πρὸς τὸν χρόνον τῆς κρίσεως ἐπηρεάζει καὶ ἡ κρᾶσις, ἡ ἡλικία, ἡ ἰδιοσυγκρασία, τὸ γένος, τὸ εἶδος τῆς νόσου, ἡ ἀτμοσφαιρική κατὰστασις, αἱ ὥραι τοῦ ἔτους, αἱ ὥραι τῆς ἡμέρας, κλπ., διόπερ ὁ Ἱπποκράτης λέγει.

«Οὐ δύναται ὅλαις ἡμέραις οὐδὲν τούτων ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως· οὐδὲ γὰρ οἱ ἐνιαυτοὶ τε, καὶ μῆνες ὅλαις ἡμέραις περὶέχουσιν, οὐδὲ ξενεστήκασι» (περὶ κρίσεων 14).

Τὸ συνηθέστερον αἱ μεταβολαὶ τῶν συμπτωμάτων ἐν τοῖς νοσοῦσιν ὡς καὶ αἱ κρίσεις γίνονται περὶ τὴν πρώτην πρὸς τὴν δευτέραν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

Ἡ αὕτη τάξις ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν θεραπείαν τῶν τραυμάτων. Πᾶν τραῦμα προσηκόντως περιποιούμενον θεραπεύεται τὸ μὲν μικρὸν ἐν τρισὶ πρὸς τέσσαρας ἡμέρας· τὸ δὲ μέγα ἐν 7, 11, 14, 18, ἐν οἷς καὶ τὰ κατὰγματα.

Β'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΕΚΑΣΤΩ.

Περὶ τοῦ τρώγειν.

Ἵπάρχκει παρὰ τοῖς χωρικοῖς ῥητόν· «Ὡσαῦτ' τὸ βόδι μάσσει, καὶ πίρσι σὰν γαῖδοῦριν».

Αἱ δὲ γυναῖκες, ὅταν δὲν δύνανται θηλάσαι προχείρως νήπιον κλαυθμιρίζον, διότι πεινᾷ, μασσοῦσι καλῶς ἄρτον καὶ δίδουσιν εἰς τὸ νήπιον πρὸς βρῶσιν.

Πάντα ταῦτα βασιζονται εἰς τὴν ὑγιεινὴν τοῦ τρώγειν καὶ πί-
νειν.

Πρὸς τὸ καλῶς τρῶγειν καὶ καλῶς χωνεύειν, ἐξ ὧν καὶ ἡ θρέψις τοῦ σώματος καλῶς γίνεται, μεγάλως συντελεῖ ἡ ἀναμίξις τῆς τρώγομένης τροφῆς ἐν τῷ στόματι μετὰ τῆς σιέλου· διότι ἡ σιέλος εἶναι τὸ σημαντικώτερον μέρος τῆς καλῆς καὶ θρεπτικῆς πέψεως· διὰ τοῦτο ἡ φύσις ὥρισε τὸ αἰσθημα τῆς πείνης, δι' ἧς φωνάζει προσφέρεσθαι εἰς τὸ στόμα τροφήν πρὸς θρέψιν τοῦ σώματος. Τῆς πείνης πρόδρομος εἶναι ἡ περισσοτέρα ἔκκρισις τῆς σιέλου, ἥτις εἰσρέουσα εἰς τὸν στόμαχον προκαλεῖ πλείονα ἔκκρισιν γαστρικοῦ χυμοῦ, ὅστις τονίζει τὸν στόμαχον πρὸς πέψιν τῶν τροφῶν. Διὰ τοῦτο λέγομεν κοινῶς διὰ τὸν πεινῶντα, ὡς καὶ διὰ τὸν ποθῶντα νὰ φάγῃ καλόν τι φαγητόν, ὅτι ἐπεισαν τὰ σάλια του, διότι ὄντως, ὅταν ποθῇ τις νὰ φάγῃ καὶ δὲν τρώγει, γίνεται περισσοτέρα ἔκκρισις σιέλου.

Διὰ τοῦ μασσήματος πᾶσα τροφή διακρίεται ἐν τῷ στόματι εἰς λεπτότατα μέρη· προκαλεῖται δι' αὐτοῦ ἔκκρισις περισσοτέρας σιέλου, ἥτις ἀναμιγνύεται μετὰ τῆς μασσώμενης τροφῆς, καὶ ἀποτελεῖται πόλτος, τοῦ ὁποῦ ὅσον τὰ μέρη εἰσὶ λεπτότερα καὶ μᾶλλον μεμιγμένα μετὰ τῆς σιέλου, τόσοι οὗτοι καθίσταται εὐπεπτότεροι, ἐν τῷ στομάχῳ.

Τὸ τρῶγειν λοιπὸν καλῶς συνίσταται εἰς τὸ καλῶς καὶ λεπτομερῶς μασσῆναι τὴν τροφήν. Ὅθεν πᾶσα τροφή μὴ καλῶς μασσώμενη καὶ μὴ καλῶς μετὰ τῆς σιέλου μεμιγμένη εἶναι δύσπεπτος. Πᾶσα δὲ δύσπεπτος τροφή δὲν συντελεῖ πρὸς τὴν καλὴν θρέψιν τοῦ σώματος· ὁ βοῦς μασσᾷ καλῶς.

Ἵνα λοιπὸν τρέφηται τις καλῶς, πρέπει νὰ τρώγῃ πεπανά, νὰ μασσῇ δηλαδὴ ὅχι βιαίως, ἀλλὰ καλῶς, ὅπως καλῶς ἡ τροφή ἀναμιγνύεται μετὰ τῆς σιέλου. Ὅσον ταχέως τρώγει τις τόσοι συνεχῶς εἰς δυσπεψίας ὑπόκειται, καὶ οὐ καλῶς τρέφεται, διότι ἡ εὐπεψία τρέφει, ἡ δυσπεψία οὐ τρέφει.

Διὰ τοῦτο αἱ πολὺ ὑγραὶ τροφαὶ ῥοφώμεναι ταχέως δὲν ἀναμιγνύονται ἐν τῷ στόματι ἐπαρκῶς μετὰ τῆς σιέλου· ἐκ τούτου εἰσὶ δύσπεπτοι καὶ χαλαρωτικαὶ τοῦ στομάχου.

Ἡ σοῦπα λοιπὸν οὐ πρὸς καλὴν πέψιν συντελεῖ. Ἵνα κατασταθῇ εὐπεπτος, πρέπει νὰ ἦναι πῆκνῃ ἢ νὰ ἔχῃ τεμάχια ἀρ- του ἵνα οὕτω μένῃ ἐν τῷ στόματι, μασσᾶται καὶ μιγνύεται μετὰ τῆς σιέλου. Ἡ ταχεῖα κατάποσις τῆς σούπας ὀλίγην σιέ- λον παρσύρει.

Ἐκαστος λοιπὸν χάριν τῆς υγιείας του ὀφείλει νὰ μὴ βιάζῃται τρώγων, ἀλλὰ νὰ μασσῇ καλῶς πᾶσαν τροφήν. Οἱ δὲ γονεῖς

καὶ οἱ παιδαγωγοὶ ὀφείλουσι νὰ ἐπιβάλλωσιν εἰς τὰ παιδιά νὰ μασσῶσι καλῶς τὰς τροφάς.

Γνωστὸν ἔστω, ὅτι ἡ σιέλος ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς τὴν καλὴν πέψιν πρέπει νὰ ἦναι καλῆς ποιότητος. Ὅταν προκαλεῖται ἡ ἔκκρισις ταύτης διὰ ψευδοῦς μασσήματος, ὡς πράττουσιν οἱ μασσῶντες· μαστίχην, ἡ τοιαύτη σιέλος εἶναι κακῆς ποιότητος, καὶ οὐ πολὺ συντελεῖ περὶ τὴν εὐπεψίαν· διὰ τοῦτο οἱ μασσῶντες μα- στίχην ὑπόκεινται εἰς δυσπεψίας.

Διὰ νὰ μασσῇ τις καλῶς πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ὀρεξις καὶ φαγὴ· τὸν ἀρέσκον, τὸ μὴ ἀρέσκον φαγητόν οὐ καλῶς μασσᾶται, ἐπο- μένως οὐ καλῶς χωνεύει, καὶ οὐ καλῶς τρέφει.

Ὁ τρώγων λοιπὸν ἄνευ ὀρέξεως, καὶ φαγητόν ὅχι τῆς ὀρέξεώς του, οὐ καλῶς τρέφεται· καλῶς δὲ ποιοῦσιν οἱ βιάζοντες τὰ παι- δία καὶ τοὺς ἀναρρωνύοντες πρὸς τὸ τρῶγειν ἄνευ ὀρέξεως. Συμ- βαίνει ὅμως ἐνίοτε διὰ τῆς βρώσεως μικροῦ ποσοῦ τροφῆς νὰ προ- κληθῇ ὀρεξις, τότε ἡ τροφή ἐκείνη ὀφελεῖ.— Ἡ κατάποσις ὅμως κρόκου ὡς ἄνευ μασσήματος ὠφελεῖ πρὸς θρέψιν—διότι εἶναι μι- κρὸν ποσὸν καὶ ἀρκεῖ ὁ συνήθης ἐν τῷ στομάχῳ γαστρικὸς χυ- μὸς πρὸς πέψιν. Ἐὰν ὅμως καταποθῶσιν δύο ἢ πλείονες κρόκοι, οὐδόλως ἀναλόγως καλῶς χωνεύουσιν.

Ἡ ὀρεξις πρὸς τὸ τρῶγειν ἔρχεται κατὰ τὴν μεσημβρίαν με- γάλῃ, τὸ ἐπέρας ὀλίγη, τὴν δὲ πρωτὴν δὲν ἔρχεται, ἀν δὲν πρό- κληθῇ· διότι ὁ στόμαχος τὴν πρωτὴν εἶναι νωθρός. Διὰ τοῦτο οἱ τρώγοντες τὸ πρωτὶ ἄνευ ὀρέξεως ὀλίγον ὠφελοῦνται, πολλοὶ καὶ βλάπτονται, ὅσον ὀλίγον καὶ ἀν φάγωσιν ἄνευ ὀρέξεως· γίνε- ται βάρος ἐν τῷ στομάχῳ, δυσπεψία μικρά, ἐκ τινος ἐπέχεται καρνηβαρία καὶ παραχῇ εἰς τὴν κοιλίαν. Ἡ διάνοια οὐκ ἔχει διαυ- γῶς, ἡ πρὸς ἐργασίαν διάθεσις ὅχι τόσοι καλῇ, τὸ πνεῦμα φαί- νεται κατὰ τι νωθρόν.

Διὰ τοῦτο παρ' ἡμῖν οὐδόλως ὠφελεῖ τὸ προγευματίζειν εἰς τοὺς νοερῶς ἐργαζομένους· ἀρκεῖ εἰς τούτους ἡ πόσις καφέ, ὅστις εἶναι κατὰ τι θρεπτικὸς καὶ διεγείρει τὴν διάνοιαν.

Ταῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαίνουσιν παρ' ἡμῖν ἐκ τοῦ κλί- ματος.

Ἵνα λοιπὸν τις καλῶς τρέφηται ἐκ τῶν φαγητῶν πρέπει νὰ μὴ τρώγῃ ἄνευ ὀρέξεως, ἀλλὰ νὰ περιμένη ἵνα ἔρχηται αὐτὴ, καὶ νὰ μασσῇ πολὺ καλῶς τὰς τροφάς· ὀρεξις ἄνευ μασσήματος πρὸς οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον βλάπτει, διότι αἱ τροφαὶ ἐρχόμεναι ἀμάσητοι εἰς τὸν στόμαχον δὲν εὐρίσκουσιν ἀρκετὸν γαστρικὸν χυμὸν καὶ μένουσι πολὺ ἐν αὐτῷ, ἢ διέρχονται ἐξ αὐτοῦ εἰς

τὰ ἔντερα καὶ ἐξέρχονται ἄπεπτοι. Ὅταν τοῦτο συμβαίῃ ἐπὶ
γίνονται δυσπεψία, διάρροια, φύσαι κτλ.

Διὰ τοῦτο τὰ σκληρὰ λήπῃρα τῶν ὀσπρίων μὴ μασσώμενα ἐν τῇ βρώσει, ἐπιφέρουσι δυσπεψίαν καὶ ἐξέρχονται ἐνίοτε σῶα. Τὰ παιδία καὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἀρκετοὺς ὀδόντας οὐ καλῶς μασσῶσι· διὰ τοῦτο τὰ παιδία καὶ οἱ στερούμενοι ὀδόντων ὑφίστανται συνεχῶς δυσπεψίας.

Τὰ μὲν παῖδιά πρέπει νὰ μαστῶσι καλῶς, οἱ δὲ μὴ ἔχοντες
οὐδόντα· πρέπει νὰ θέσωσι ψευδεῖς· διότι διὰ τούτων δύνανται
καλῶς νὰ μαστῶσι καὶ καλῶς νὰ τρέφονται.

Κατὰ τὸν θεῖον Ἱπποκράτην οἱ μὴ καλῶς μασσῶντες ἔστω
καὶ ὁρεῖν καλὴν πρὸς τὸ τρώγειν ἂν ἔχωσιν, εἰσὶν ἐπὶ τὸ πλεῖ-
στον βραχύβοιοι. Ὁ δὲ Ὀφφιλάνδρος λέγει ὅτι παρετήρησεν ὅτι πᾶν-
τες οἱ μακρόβιοι ἔτρωγον βραδύως καὶ ἐμάσσουν καλῶς.

Τὸ εἶδος καὶ τὸ ποσὸν τῆς τροφῆς ὁρίζεται κατὰ τὴν ἡλικίαν, κλίμα, ὥραν, ἔτος, γένος, ιδιοσυγκρασίαν καὶ λοιπὰ, περὶ ὧν ἐν προηγουμένοις ἐλέγχθη νῦν λέγομεν ὀλίγα περὶ τροφῆς τῶν νηπίων καὶ παιδιῶν.

Τὸ γάλα τῆς μητρὸς εἰς τὰ θηλάζοντα νήπια δὲν ἔχει ἀνάγκην γαστρικοῦ χυμοῦ πρὸς πέψιν.

Τὸ βρέφος κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς γεννήσεως πρέπει νὰ θηλάζῃ συνεχῶς κατὰ πάσαν ὥραν, ὅσον προβαίνει εἰς ἡλικίαν τόσον βραδύτερον δοτέον τὸ γάλα. Ἐν ἡλικίᾳ 6 μηνῶν ἀρκετὸν ἐστὶ τὸ θηλάζειν κατὰ 5 ὥρας. Ἡ φυσικὴ τροφή τοῦ βρέφους εἶναι τὸ γάλα τῆς γεννησάσης αὐτὸ μητρός. Ἐν ἐλλείψει, ἔστω ξένης γυναικὸς, τῆς θηλαστρίας, καὶ ἐν ἐλλείψει ταύτης ἔστω τὸ τῆς ὄνου γάλα· μετὰ τοῦτο ἔρχεται τῆς αἰγὸς καὶ μάλιστα τῆς ξανθῆς καὶ καταλλήλως τρεφομένης, εἴτα τοῦ προβάτου καὶ ἐπὶ τέλους τῆς ἀγελάδος. Πάντα δὲ τὰ τεχνητὰ γάλακτα εἰσὶν ἀνεπαρκῆ πρὸς θρέψιν καὶ μᾶλλον ἐπιβλαβῆ. Τοιαῦτα εἰσὶ τὰ lait Concentré, lait Suisse, farine lactée, Americaine κλ. Ὅταν τὸ παιδίον ἀρχίζῃ νὰ τρώγῃ ἐκτὸς τοῦ γάλακτος καὶ ἄλλας τροφάς, δοτέον καφεὶ μετὰ ἄρτου, πόλτον ἐκ σιμιδάλεως καὶ ὡς ἀπαλὰ.

Γ. ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ.

[illegible]

Τὸ ὄργανον τῆς ὁσφρήσεως κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ προσώπου καὶ καλεῖται ῥίς ἢ μύτης. Ἀποτελεῖται ἐκ δύο κοιλοτήτων, ἡ ἑξωτερικῆς καὶ ἡ εἰς τὸν ῥιναρὸν καλουμένην. Ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς τοῦτων ἔχει ἐξωθεν ἀνάγκη ὁπλήν, ἡ δὲ καλεῖται ῥῶθον ἢ μυκτήρ, τὸ μέγεθος τῶν χορῶν εἶναι ἀνάλογον τοῦ ὄγκου τῆς ῥινόε, εἰς τὴν γὰρ εἶναι μικρόν. Ὁ ῥῶθον ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς ὑπάρχοντι, πολλὰ ἐλάσματα ὅτε ὥδη περὶ σφριμμένα πρὸς ἀλλήλα, τὰ ὅποια κλοῦνται κόβεται ἀνώτεραι καὶ κατώτεροι, ὑπάρχοντι καὶ ἐλάσματα ἐκ χόνδρων. Πάντα τὰ ὅποια διαμοῦνται τὴν κοιλότητα τῆς ῥινόε εἰς τρεῖς ἀγωγούς· ἀνώτερον, μέσον καὶ κατώτερον. Ἡ ῥινική κοιλότης συνέχεται μετὰ τῆς μετωπικῆς κοιλότητος καὶ οὕτως ἀποτελεῖ μεγάλην ἕκπαιον ἢ τῆς ῥινόε ἐσωτερικῆς ὅπιν φάνεια.

Διὰ τῶν βροθῶνων καὶ τῶν χοανῶν διερχομεθα ὁ ἀήρ καὶ εἰσέρχεται εἰς τοὺς πνεύμονας διὰ τῆς εἰσπνοῆς. Διερχόμενος ὁ ἀήρ διὰ τῶν χοανῶν καὶ διὰ τῶν διαφόρων ἐλαστικῶν τῶν κογγῶν καθορίζεται ἐκ τῶν διαφόρων ἀλλοτριῶν σωμάτων, ὥστε τοῦτον ἐμπεριέχει, κονιορτῶν, ὀσμῶν, κλ. καὶ φθάνει εἰς τοὺς πνεύμονας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον καθαρὸς.

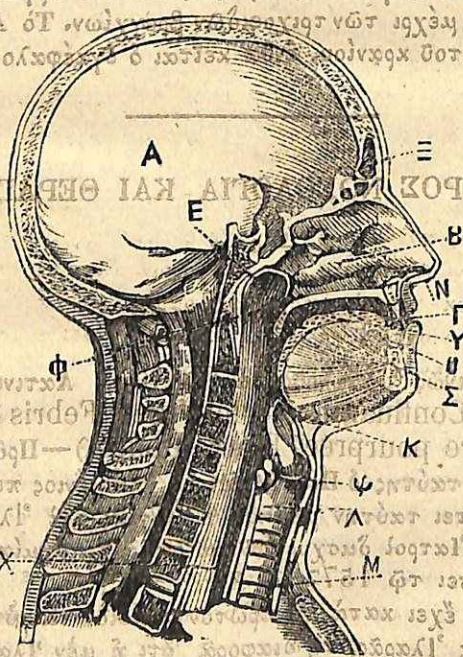
Τὸ ὄργανον τοῦτο χρησιμεύει εἰδικώτερον πρὸς αἰσθήσιν τῶν διαφόρων ὀσμῶν. Διὰ τοῦ διερχομένου ἀέρος συλλαμβάνονται αἱ ὀσμαι, αἱ ποταῖαι ἐρχόμεναι εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς βλεννομεμβράνης τῆς ῥινὸς παρεχούσι τὴν αἰσθήσιν τῶν ὀσμῶν. Ἀπλοῦ ἐκ τούτου γίνεται, ὅτι ὅσον εὐρυχωρατέρα εἶναι ἡ ἐπιφάνεια τῶν χοανῶν, τόσον ἡ αἰσθήσις τῆς ὀσφρήσεως εἶναι μείζων.

Ἡ βλεννομεμβράνη, ἡ ἐπικαλύπτουσα τὴν τῆς ῥινὸς κοιλότητα, καλεῖται ἰδίως μεμβράνη μύξωδης αὕτη καλύπτει τὰς κόγχας καὶ τοὺς χόνδρους καὶ τὰ ἄλλα μέρη τῆς ῥινὸς καὶ καθίστησι στενοτέρως τὰς διόδους τοῦ ἀέρος. Ἡ μεμβράνη αὕτη εἶναι μαλακὴ καὶ εὐάρεστος εἰς τὴν ἀρῇ· αὕτη ἐκκρίνει τὴν μύξαν, ἥτις εἶναι βλενώδης ὕλη καὶ χρησιμεύει πρὸς τὴν λειτουργίαν τῆς ὀσφρήσεως.

Ἡ τελειώτης τῆς ὀσφρήσεως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς μείζονος εὐαισθη-

σίς τῶν ῥινικῶν νεύρων. Αἱ συχναὶ καταρροαὶ αἱ συχναὶ εἰσφο-
ρήσεις ψυχροῦ ὕδατος αἱ ἐμβροχαὶ τῆς κεφαλῆς, τὰς ὁποίας
ποιοῦσι τινὲς τὴν πρῶτην, βλάπτουσι τὴν ὄσφρησιν, καὶ ἐνίοτε
κατατρέφουσι ταύτην. Ἡ κοιλότης τῆς ῥινὸς εἶνε μικροτέρα εἰς
τὴν μικρὰν ἡλικίαν. Τὸ αἰσθημα τῆς ὄσφρησεως γίνεται ἐπὶ
τῶν ἄνω μερῶν τῆς ῥινὸς, διὰ τοῦτο ὀσφραίνόμενοι ῥοφῶμεν ἰσ-
χυρῶς. Ἡ ὄσφρησις ἀναπτύσσεται ἀργὰ εἰς τὴν νηπιακὴν ἡλι-
κίαν, καὶ ἄγει τελειοποιουμένη ἀναλόγως τοῦ προόδου τῆς ὁρ-
μῆς.

Εἶνε μεγάλη εἰς τοὺς κύνας, μικρὰ εἰς τὰς γαλάς.
Ἡ βλενομεμβράνη τῆς ῥινὸς συνέχεται καὶ μετὰ ἐπιφανειῶν
ἄλλων ὀργάνων, ἡ συνοχή ὅμως αὕτη δὲν χρησιμεύει πρὸς τὴν
ὄσφρησιν. Ἡ παρακείμενη εἰκὼν παρίστησι τὴν κεφαλὴν διεσχι-
σμένην καθετῶς ἐν τῷ μέσῳ.

Ἡ βλενομεμβράνη τῆς κοιλίας τῆς ῥινὸς συνέχεται
μετὰ τῆς βλενομεμβράνης τῶν ὀφθαλμῶν διὰ τῶν στομιῶν τοῦ
σωλήνος τῶν δακρύων συνέχεται μετὰ τῆς κοιλότητος τοῦ ὠτικοῦ
τυμπάνου διὰ τοῦ στομίου τῶν σαλπινγίων τοῦ Εὐστά-
κίου.

θίου, ἴδε ἐν τῇ ἀπέναντι εἰκόνι τὸ σημεῖον Ε. Συνέχεται προσέτι
μετὰ τῆς ἀνωτέρας μετωπικῆς κοιλότητος. Ἐκ κάτωθεν δὲ συνέ-
χεται μετὰ τοῦ ὑπερώϊου ἵστοῦ, ἐνθα κεῖται ἡ σταφυλὶς (γάρ-
γαρας) Σ. μετὰ τοῦ φάρυγγος Φ. μετὰ τῶν ἀμυγδαλέων, αἵτι-
νες κεῖνται μεταξύ τῶν πτυχῶν τοῦ ὑπερώϊου μετὰ τοῦ ὑπε-
ρώϊου (οὐρανίσκου) Ο. μετὰ τῆς γλώσσης Γ. καὶ ἐν γένει μετὰ
τοῦ στόματος. Διὰ δὲ τοῦ φάρυγγος συνέχεται μετὰ τοῦ οἰσο-
χάγου Χ. καὶ δι' αὐτοῦ μετὰ τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων.
Συνέχεται ὡσαύτως μετὰ τῆς ἐπιγλωττίδος Κ. μετὰ τῆς γλωτ-
τίδος Ψ. καὶ μετὰ τῶν βρογχίων καὶ βρογχίων τῶν πνευμόνων.
Ὁ ἀήρ εἰσερχόμενος διὰ τῶν μυκτῆρων καὶ διὰ τοῦ στόματος
ὑπὸ δύο ρεύματα ἐνοῦται εἰς ἐν ἐντὸς τοῦ φάρυγγος Φ καὶ ἀπο-
τελεῖται ἐν ρεῦμα, ὅπερ εἰσδύει εἰς τοὺς πνεύμονας διὰ τοῦ στο-
μίου τοῦ φάρυγγος, ἐνθα ἐπικεῖται ἡ ἐπιγλωττίς Κ. ὑπὸ
ταύτην ὑπόκειται ἡ γλωττίς Ψ, ἥτις ἐστὶ τὸ ὄργανον τῆς φω-
νῆς, καὶ φθάνει μέχρι τῶν τριχοειδῶν βρογχίων. Τὸ Α παρίστησι
τὴν κοιλότητα τοῦ κρανίου, ἐνθα κεῖται ὁ ἐγκέφαλος.

Δ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

Περὶ φοινιγμοῦ.

Καλεῖται κοινῶς ψαθολοῦρι, πικρολατίνᾳ, Λατινιστί ignus
Sacer, Morbill Confluantes. Norbilli ignei, Febris Scarlatina.
Γαλλιστί Fièvre pourprée, Fièvre Rouge.) — Πρῶτος ἔγραψε
περὶ τῆς νόσου ταύτης ὁ Πέρσης ἱατρός Ἀβικένιος περὶ τὰ 1000
μ. Χ., ὅστις θέτει ταύτην μεταξύ Εὐλογίας καὶ Ἰλαρᾶς ἀλλὰ
νεώτεροί τινες ἱατροὶ δισχυρίζονται ὅτι ἡ ἐπιδημία αὕτη ἀνε-
φάνη ἐν τῇ Δύσει τῇ 1577 μ. Χ.

Ὁ Φοινιγμὸς ἔχει κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον τὰ αὐτὰ συμπτώ-
ματα μετὰ τῆς Ἰλαρᾶς, τῇ διαφορᾷ ὅτι ἡ μὲν Ἰλαρὰ παρέχει
συμπτώματα ἐνάρξεως κορύζης ἢ ῥινοκατάρρου (ἴδε φοῖβον ἔ-
τους Α' σελ. 65.), ὁ δὲ Φοινιγμὸς συμπτώματα ἀγγῆς ἢ ἀμυγδα-
λίτου. Ἀμφότερα προτιμοῦσι τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

Κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον ἀναφαίνεται καὶ προβαίνει, κακοδια-
θεσία, καταβολὴ τῶν δυνάμεων, ἀνορεξία, ἐρυθρότης γλώσσης,

βῆξ, ξηρά καὶ τραχεῖα μετὰ ἐλαφροῦ πυρετοῦ, κεφαλαλγία καὶ δίψα. Κατὰ τὴν τρίτην πρὸς τὴν τετάρτην ἡμέραν ὁ πυρετὸς καθίσταται καυστικὸς εἴτα παύεται καὶ διαδέχεται ἐλαφρὸς ἰδρῶς, μετὰ τοῦ ὁποίου ἀρχεται τὸ Β'. στάδιον τῆς νόσου. Σὺν τῷ ἰδρῶτι ἀρχίζει νὰ φαίνεται τὸ ἐξάνθημα, τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχὰς μὲν παρίσταται ὡς στίγματα δαγκασμάτων ψύλλων ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ ἰδίως ἐπὶ τῶν πλαγίων αὐτοῦ, εἴτα ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ, στήθους, κοιλίας, χειρῶν καὶ ποδῶν· τὰ στίγματα ταῦτα κατόπιν ὁσημέραι πολλὰ πλάσσονται, προσεγγίζουσι πρὸς ἀλλήλας καὶ ἀποτελοῦσι πλάκας ἐρυθρὰς ἀκανόνιστου σχήματος καὶ ἐκτάσεως διαφόρου. Πλατυνόμεναι αὗται καὶ ἐκτεινόμεναι ἐπὶ τέλους ἐνοῦνται πρὸς ἀλλήλας καὶ τὸ δερμα καὶ θίσταται ὅλον ἐρυθρὸν καὶ στιλπνῶδες οἰδηματώδες μετὰ κνησμοῦ καὶ καύσεως. Ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ ὑπάρχει καυστικὸς πυρεττὸς, μείζων δίψα, βῆξ ἐν ἐπιτάσει καὶ ὑγρότερη, ἀνορεξία πρὸς βρώσιν. Σύνθημα ἐντὸς τοῦ λαιμοῦ ἀνταίσιεταί πάντος, ἡ γλῶσσα ἐρυθροῦται, αἱ ἀμυγδαλαὶ ἐξογκοῦνται, καὶ φαίνεται τις ἀγχή. Ταῦτα προσέρχονται διότι τὸ ἐξάνθημα φύεται καὶ ἐντὸς τοῦ στόματος καὶ τοῦ φάρυγγος. Ἐκ τούτων αὐξεται ἡ βῆξ, ἥτις καθίσταται ὕψα ἐνδεκν ἐκκρίσεως βλενῶν καὶ ἐπιφέρει ἀγωνίαν εἰς τοὺς παύδας· εἰς τινὰ παιδία ἐπιγιγνέται ἐπὶ τῶν ἀμυγδαλῶν λευκὸν ἐπίχρισμα καὶ ἐξόγκωσις τῶν ὑποσπληνῶν ἀδένων. Σὺν τούτοις ἐξακολουθεῖ συνήθως δυσκοιλιότης καὶ νοτίς ἐπὶ τοῦ δερματός ὡς ἐκ τῆς διαρκoῦς μεγάλῃς διαφορήσεως. Ἡ δυσκοιλιότης προσέρχεται, διότι ἀποξηραίνονται ἐν παύσει ἐντέροις αἱ ὕλαι ἐκ τοῦ καυστικοῦ πυρεττοῦ, διότι ἐπὶ τοῦ γαστροεντερικοῦ σωλήνος ἐπιγιγνέται ἐρεθισμὸς τις ἐνίοτε καὶ φλόγωσις. Φύσει γὰρ φλογιζομένου τοῦ δερματος ἐπιγιγνέται ἐρεθισμὸς καὶ εἴ τι πλέον ἐν τῷ γαστροεντερικῷ σωλήνῳ, καὶ ὅταν αὐξάνῃ ἡ ἀδηλος διαπνοή, ἐλαττοῦται ἡ τοῦ γαστροεντερικοῦ καὶ τῶν οὐροποιῶν ὀργάνων ἐκκρίσις. Ἡ οὕτω γινομένη ἐκχυσὶς τοῦ ἐξάνθηματος διαρκεῖ 3 μέχρι 4 ἡμερῶν, μεθ' ἧς λήγει τὸ Β'. τοῦτο στάδιον. Ἐνίοτε ὁμως συμβαίνει ὥστε μόνον στίγματα τινὰ ἐρυθρὰ παρίστανται ἐπὶ τοῦ προσώπου ἀνευ ἀλλῆς ἀλλαχοῦ παρουσίας τοῦ ἐξάνθηματος· ὑπάρχουσιν ὁμως πάντα τὰ ἐκτεθέντα συμπτώματα τῆς νόσου ἐκτὸς τοῦ ἀφθονοῦ ἰδρώτος.

Τὸ Γ'. στάδιον τῆς νόσου ἀρχίζει ἀπὸ 7 ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς νόσου καὶ διαρκεῖ τοῦτο ἡμέρας τρεῖς μέχρι τέσσαρας. Κατὰ τοῦτο ἀρχίζει μακραινέσθαι τὸ ἐξάνθημα καὶ ἐξαφανί-

ζεται μέχρι τέλους τοῦ σταδίου τούτου. Ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ ὁ πυρεττὸς ἀγεί ἐλαττοῦμενος καὶ ἐπὶ τέλους ἐξαφανίζεται μὲν ὡς φλογιστικὸς, λαμβάνει δὲ ἥθος ὑποδιαλείποντος· ἡ δίψα εὐρίσκεται ἐξησθενημένη, ἡ ὀρεξὶς μείζων καὶ πάντα τὰ πρὶν συμπτώματα κατ' ὀλίγον ἐλαττοῦνται καὶ σὺν τῷ τέλει τοῦ σταδίου τούτου ἐξαφανίζονται. Τὸ 4 στάδιον ἀρχίζει μετὰ τὴν λήξιν τοῦ προηγουμένου, διαρκεῖ καὶ τοῦτο 3 μέχρι 4 ἡμέρας, ἥτοι λήγει τὴν 14 ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς νόσου. Κατὰ τοῦτο γίνεται ἐκφλοῖωσις τῆς ἐπιδερμίδος μετὰ τινος κνισμοῦ εὐαρέστου· ἡ πρὸς βρώσιν ὀρεξὶς αὐξάνει· ἀλλ' ἡ ἀδυναμία γίνεται καταδηλωτέρα. Κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο τῆς νόσου ἐπισυμβαίνει ἐνίοτε ἀνασάρις, διάρροια, δυσεντερία κλπ., ἐξ ὧν ἡ κατάστασις τοῦ πάσχοντος δεινοῦται, καὶ ἡ ἀνάρρωσις βραδύνει μέχρι τῆς 40 ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς νόσου.

Μετὰ τὴν 14 ἡμέραν ἀπολήγει ἡ νόσος καὶ ἀρχίζει ἡ ἀνάρρωσις, ἥτις διαρκεῖ τὸ ὀλιγώτερον τρεῖς ἐβδομάδας· κατὰ ταύτας διατηρητέον τὴν προφύλαξιν ἐκ βρώσεως, πόσεως καὶ περιψύξεως, διότι ἐπισυμβαίνουν τὰ ἐκτεθέντα.

Ἐνίοτε ἐπισυμβαίνει κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νόσου ὀφθαλμία, καὶ στοματίτις, ἥτις διατηρεῖται ἐπὶ πολὺ. Κατὰ τούτων χρηστεόν ἐιδικὴν θεραπείαν. Κατὰ δὲ τῆς τυχόν ἐπισυμβάσης βρογχίτιδος ἀρκεῖ ἡ χρῆσις τοῦ διαφοροητικοῦ στίμματος· ἀποχή δὲ καθαρτικῶν ἢ ἐμετικῶν, διότι ταῦτα ἀντίκεινται κατὰ τοῦ ἐξάνθηματος καὶ τὴν βρογχίτιδα οὐδόπως καταβάλλουσι πρὸ τῆς διατρέξεως τῶν σταδίων τῆς νόσου, ὡς συνυπαρχούσης μετὰ τοῦ ἐξάνθηματος· ἐὰν δὲ συμβῇ πνευμονία, ὅπερ λίαν σπάνιον, τὸ γνωστικὸν εἶναι λίαν δυσάρεστον, ἡ δὲ θεραπεία ἀνίσχυρος. (ἀκολουθεῖ)

Ε'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ.

Περὶ γαρουφάλων

Τὰ Γαρουφάλα καλοῦνται βοτανικῶς καὶ Κερυοφίλια (caryophylli) κοινῶς μοσχοκάρφια· τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι προτιμητέον,

διότι ονομάζεται και βύτανόν τι καρυοφύλιον (Dianathus caryophyllis) της κοινῶς γαρουφαλιάς.

Τὰ γαρούφαλα εἶναι τὸ ἄνθος δένδρου ἀρωματικοῦ, τὸ ὅποτον συλλέγουσι πρὶν ἐπιμαρυνθῇ. Τὸ δένδρον τοῦτο καλεῖται καρυοφυλλέα, φύεται εἰς τὰς Ἰνδίας. Χρησιμὴ γίνεται καὶ τῶν καρπῶν τοῦ δένδρου τούτου, οἵτινες εἰσὶν ὡσαύτως ἁρωματικοὶ κατὰ γούσιν καὶ ὁσμὴν· ἀλλὰ καὶ ὁ φλοιὸς τῶν κλάδων αὐτοῦ εἶναι ὡσαύτως ἀρωματικὸς πλὴν ὑπὸ μικρότερον βαθμὸν, ὅστις καλεῖται ξυλογαρούφαλον (bois de girofle ἢ cannelle giroflée) τινεὶ λέγουσιν ὅτι τὸ ξυλογαρούφαλον προέρχεται ἐκ τοῦ φλοιοῦ τῶν κλάδων ἄλλου δένδρου, φυομένου ἐν Ἀμερικῇ καὶ ὀνομαζομένου Μύρτος καρυοφύλλειος.

Τὰ γαρούφαλα εἰσὶν ἐξαίρετον ἀρωματικόν· τονίζουσι τὸν στόμαχον καὶ ὠφελοῦσι κατὰ τῶν ἀναπτύσσομένων ἀερίων ἐν τῷ στομάχῳ καὶ ἐν τοῖς ἐντέροις, ἐξ ὧν εἰς τὰ θηλάζοντα πόνοι γίνονται τῶν ἐντέρων. Αἱ γυναῖκες καλῶς ποιοῦσαι δίδουσιν εἰς τὸ νήπιον ὀλίγον γαρούφαλον μασσημένον καὶ πρᾶννεται οἱ πόνοι ὠφελοῦσι κατὰ τῆς δυσπεψίας τρωγόμενα δύο ἢ τρία, ἢ ὑπὸ ἐμβρεγμάτων ὡς τὸ τσάιον. Εἰσὶ τονικά τοῦ νευρικοῦ συστήματος, καὶ τὰ μεταχειρίζονται εἰς διαφόρους φαρμακευτικὰς καὶ οἰκιακὰς σκευασίας. Ὁ ὁδὸς τοῦ μασσωμένου γαρυφάλου ὠφελεῖ κατὰ τῆς ὀδονταλγίας. Οἱ εἰς ὀδονταλγίαν ὑποκείμενοι· καλὸν ἐστὶ τὸ διατηρεῖν καθ' ἡμέραν γαρούφαλον εἰς τὸ στόμα. Τὸ ἄκρον τοῦ γαρυφάλου μασσημένον ὀλίγον ὅπως μαλακώσῃ, τεθὲν ἐπὶ τοῦ κανθοῦ (βρύσης) ἐρεθισμένου ὀφθαλμοῦ θεραπεύει τοῦτον.

Τὸ ἔλαιον τῶν γαρυφάλων ἐξάγεται δι' ἀποστάξεως, ἐνθα ὑπάρχουσι ταῦτα ἐν ἀφθονίᾳ. ὠφελεῖ καὶ παύει τὴν ὀδονταλγίαν σσηπότος ὀδόντος, ἐὰν καθαρισθῇ ἡ κουφάλα καὶ ἐντὸς αὐτῆς τεθῇ μικρὸν βυμβάκιον διὰ ξυλαρίου, ἐμβεβεργμένον ἐν ἐλαίῳ γαρυφάλου.

Τὸ ἔλαιον τοῦτο χρησιμεύει διαλελυμένον ἐν οἶνοπνεύματι πρὸς ἐντριβὰς ἐπὶ τοῦ σώματος κατὰ τῆς νευρικῆς ἀτονίας.

Ἡ δόσις τῶν γαρυφάλων ὑπὸ κόνιν εἶναι ἐκ 10 ἕως 15 κόκκων. Ὑπὸ ἔγχυμα 3 ἢ 4 δραμίων εἰς ἡμίσειαν ὀκτὼν βράζοντος ὕδατος. Ὑπὸ βάμμα μέχρις 1 δραμίου. Τὸ ἔλαιον τῶν γαρυφάλων μετὰ ἐλκίου ἢ οἶνοπνεύματος χρησιμεύει πρὸς ἐντριβὰς κατὰ νευραλγίαν καὶ πρὸς ζωογόνησιν τοῦ δέρματος.

ΣΤ'. Ἐπήρεια τῆς Σελήνης ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπὶ τῇ Σελήνῃ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀπὸ τοῦ ἀρχαιοτέρου Ἑλλήνος συγγραφέως, τοῦ Ὀρφέως, μέλει τῶν ἐπ' ἐσχάτων τῆς παρακμῆς τῆς τότε Ἑλλάδος πολλοὶ σοφοὶ συγγραφεῖς, πολλὰ ἔγραψαν περὶ τῆς ἐπηρείας τῆς Σελήνης ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ Ἡσίοδος εἰς τὰ ἔργα καὶ ἡμέρας πολλὰ περὶ ἐργα λέγει. Ὁ δὲ Ἀρατος ὁ Ἀστρονόμος κατὰ τὸ 270 ἔτος π. Χ. συνέγραψε καὶ ἴδιον σύγγραμμα περὶ τοῦ θέματος τούτου. Ὁ δὲ Πλούταρχος εἰς τὸ περὶ Ἰσίδος καὶ Ὀσίριδος καὶ πολλὰ τοῦ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀθανάτοις συγγράμμασιν αὐτοῦ πολλὰ διαλαμβάνει. Ὁ δὲ Γαληνὸς ἔχει ἰδίαν πραγματείαν περὶ τῆς ἐπηρείας τῆς Σελήνης. Εἰς δὲ τὸ περὶ κρίσιμων ἡμερῶν σύγγραμμα αὐτοῦ ὁμιλῶν περὶ Ἀράτου λέγει σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τάδε περὶ τοῦ φωτὸς τῆς Σελήνης.

«Καὶ καρποὺς παχύνει, καὶ τὰ ζῶα παίνει, καὶ τὰς τῶν κατὰ τὴν γυναικῶν προθεσμίας διαφυλάττει, καὶ τὰς τῶν ἐπιληπτικῶν τηρεῖ περιόδους. Πάντα γὰρ ἃ θᾶν πέφυκεν ἀμυδρὰ γίνεται μνηοειδοῦς γινομένης αὐτῆς· ἅπαντα δὲ ἰσχυρὰ πεπληρωμένης· ὥστε καὶ τοὺς καρποὺς ἐν τῇ δὲ πεπαίνει καὶ αὐξάνει τάχιστα, καὶ τὰ νεκρὰ σώματα διασῃπει, καὶ τοὺς ὑπὸ τὴν αὐγὴν κοιμηθέντας εἰ ἄλλως ἐπὶ πλεόν διατρίψαντας ὡχοῦς καρθηβαρικοὺς ἀπεργάζεται.»

Ὁ δὲ Ἀθήναιος λέγει (βιβλ. VII 3).

«Τὸ γὰρ Σελήνης ἄστρον περὶ τὰς τῆς τροφῆς ἀριότητι πέψις, σπητικὸν ὑπάρχον, κατὰ σῆψιν δὲ ἡ πέψις. Εὐσηπτότερα γοῦν τὰ νύκτωρ θυόμενα τῶν ἱερῶν, καὶ τῶν ζώων τὰ πρὸς τὸ σελήνιον κοπτόμενα, καὶ τῶν καρπῶν οἱ πλεῖστοι πρὸς τὸ σελήνιον πεπαίνονται.»

Ὁ Ὀριβάσιος λέγει

«Ὁ μὲν Ἥλιος κατὰ τὴν ἐαυτοῦ δύναμιν θερμαίνει τὰ σώματα· ἡ δὲ Σελήνη μᾶλλον ὑγραίνει. Παρὰ τούτων οὖν τῶν αἰτίων τοὺς τε ἐγκεφάλους αἰεὶ ὑγροτέρους ἀποτελεῖ, καὶ τὸ αἷμα σῃπει καὶ τὰ σώματα ἐν αἰθρίᾳ διαγόντων ὑγρότερα καὶ ἀμβλύτερα ἀπεργάζεται, καὶ καρθηβαρίας καὶ ἐπιληψίας ἀνακινεῖ κατὰ τὴν ὁμοίαν αἰτίαν.»

Τὸ πῶς λοιπὸν τῆς Σελήνης, ἐν συνόψει εἰπεῖν, ἐπιφέρει ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου τάδε τ' ἀποτελέσματα.

Α'. Πλεονασμὸν καὶ πληθώραν ὑγρῶν ἐν τῷ σώματι, δι' ὅπερ

εἰς τοὺς κοιμώμενους ἢ ἐπὶ πολλὰς ὥρας διατρίβοντας ὑπὸ τὴν προσβολὴν τοῦ σεληνικοῦ φωτὸς ἐπιγίγνονται διάφορα ἀποτελέσματα κατὰ τῆς ὑγείας.

Εἰς τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν τοῦ σεληνικοῦ φωτὸς ἐπὶ τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου ἀποδοτέον τὴν πρόληψιν, ἥτις κατεῖχε καὶ αὐτοὺς τοὺς σπουδαίους ἄνδρας τῶν ἀρχαίων εἰς τὸ μὴ ὁδοιπορεῖν τοὺς στρατοὺς, οὔτε μάχην συνάπτεσθαι ἐν καιρῷ πανσέληνου. Οἱ Σπαρτιάται ἀνέβαλον προσδραμεῖν εἰς βοήθειαν τῶν ἐν Μαρχθῶνι μαχομένων Ἀθηναίων κατὰ τοῦ Ἑρξοῦ· διότι ἦτο πανσέληνος. Ὁ Νικέας ἀπέφυγε πολεμῆσαι ἐν Σικελίᾳ ὑπὸ πανσέληνον, καὶ κατέστρεψε τὸν Ἀθηναϊκὸν μέγαν ἐκεῖνον στρατόν. Καὶ ὅμως οἱ Ἀθηναῖοι στρατηγούντος τοῦ Χαθρίου, ὑπὸ πανσέληνον ἐναυμάχησαν περὶ τὴν Νάξον καὶ ἐνίκησαν. Ἀλλὰ τὸ ναυμαχεῖν ἐκ τοῦ ὁδοιπορεῖν διαφέρει.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς πληθώρας τῶν τοῦ σώματος ὑγρῶν ἐν καιρῷ διαρκεῖς προσβολῆς τοῦ σεληνικοῦ φωτὸς ἐπὶ τῆς ὑγείας εἰσι τὰδε, ὡχρότης προσώπου, κηρηβαρία, χαλάρωσις καὶ νωθρότης σώματος καὶ ἀμβλύτης πνεύματος.

Εἶναι βέβαιον, καὶ ἡμεῖς τοῦτο παρετηρήσαμεν τὸ θέρος, ὅτε πολλοὶ οἱ ἀπλούστεροι κοιμῶνται τὴν νύκτα ἐν ὑπαίθρῳ, ὅτι ὄντως οἱ κοιμώμενοι ὑπὸ τὴν προσβολὴν τοῦ σεληνικοῦ φωτὸς ἐγείρονται ὡχροὶ κατὰ τι, χαλαροὶ τὸ σῶμα, κηρηβαρίαν ἢ κηφαλαλίαν καὶ κακουχίαν ἔχοντες· ὥστε πολλοὶ ἀποδίδοντες τὴν κατάστασιν ταύτην εἰς κρυολόγημα πράττουσι πρὸς θεραπείαν ἀλλ' ἂντ' ἄλλων, φλεβοτομοῦνται, λαμβάνουσι καθάρσιον, κλ. καὶ τινες δωρεὰν ἐνόσησαν.

Τ' αὐτὰ περίπου ἀποτελέσματα ἐπιγίγνονται καὶ εἰς τοὺς ὁδοιποροῦντας ὑπὸ τὴν προσβολὴν τοῦ φωτὸς τῆς Σελήνης.

Δύο τάγματα στρατιωτῶν ἐπὶ Ναπολέοντος Α'. ἐπὶ Ἰσπανικῶν πολέμων ἐπορεύοντο εἰς Ἰσπανίαν, τὸ ἐν τούτῳ ἔνεκεν μεγάλου καύσωνος, ὡδοιπόρει τὴν νύκτα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Σελήνης, τὴν δὲ ἡμέραν ἀνεπαύετο. Τὸ δὲ ἄλλο ἐβόδιζε τὴν ἡμέραν ὑπὸ τὸν καύσωνα, καὶ τὴν νύκτα ἀνεπαύετο. Οἱ στρατιῶται τοῦ κατὰ τὴν νύκτα ὁδοιποροῦντος τάγματος κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἠσθένεισαν ἐκ καταβολῆς τῶν δυνάμεων, καὶ πολλοὶ ἀπώλλοντο· ἐν ᾧ οἱ τοῦ τὴν ἡμέραν ὁδοιποροῦντος τάγματος στρατιῶται οὐδὲν ἔπαθον, ὑγιεῖς διατηρηθέντες.

Καὶ ἡμεῖς πολλάκις ὁδοιπορήσαντες τὴν νύκτα ὑπὸ τὸ φῶς

τῆς Σελήνης παρετηρήσαμεν ἐφ' ἡμῶν τὴν ἐπιγίγνομένην οἰδίαν κακουχίαν, κηρηβαρίαν καὶ χαλάρωσιν ἐπὶ τοῦ σώματος ὁδοιποροῦντος.

Εἰς τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν τοῦ σεληνικοῦ φωτὸς ἐπὶ τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου ἀποδοτέον τὴν πρόληψιν, ἥτις κατεῖχε καὶ αὐτοὺς τοὺς σπουδαίους ἄνδρας τῶν ἀρχαίων εἰς τὸ μὴ ὁδοιπορεῖν τοὺς στρατοὺς, οὔτε μάχην συνάπτεσθαι ἐν καιρῷ πανσέληνου. Οἱ Σπαρτιάται ἀνέβαλον προσδραμεῖν εἰς βοήθειαν τῶν ἐν Μαρχθῶνι μαχομένων Ἀθηναίων κατὰ τοῦ Ἑρξοῦ· διότι ἦτο πανσέληνος. Ὁ Νικέας ἀπέφυγε πολεμῆσαι ἐν Σικελίᾳ ὑπὸ πανσέληνον, καὶ κατέστρεψε τὸν Ἀθηναϊκὸν μέγαν ἐκεῖνον στρατόν. Καὶ ὅμως οἱ Ἀθηναῖοι στρατηγούντος τοῦ Χαθρίου, ὑπὸ πανσέληνον ἐναυμάχησαν περὶ τὴν Νάξον καὶ ἐνίκησαν. Ἀλλὰ τὸ ναυμαχεῖν ἐκ τοῦ ὁδοιπορεῖν διαφέρει.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς πληθώρας τῶν τοῦ σώματος ὑγρῶν ἐν καιρῷ διαρκεῖς προσβολῆς τοῦ σεληνικοῦ φωτὸς ἐπὶ τῆς ὑγείας εἰσι τὰδε, ὡχρότης προσώπου, κηρηβαρία, χαλάρωσις καὶ νωθρότης σώματος καὶ ἀμβλύτης πνεύματος. Εἶναι βέβαιον, καὶ ἡμεῖς τοῦτο παρετηρήσαμεν τὸ θέρος, ὅτε πολλοὶ οἱ ἀπλούστεροι κοιμῶνται τὴν νύκτα ἐν ὑπαίθρῳ, ὅτι ὄντως οἱ κοιμώμενοι ὑπὸ τὴν προσβολὴν τοῦ σεληνικοῦ φωτὸς ἐγείρονται ὡχροὶ κατὰ τι, χαλαροὶ τὸ σῶμα, κηρηβαρίαν ἢ κηφαλαλίαν καὶ κακουχίαν ἔχοντες· ὥστε πολλοὶ ἀποδίδοντες τὴν κατάστασιν ταύτην εἰς κρυολόγημα πράττουσι πρὸς θεραπείαν ἀλλ' ἂντ' ἄλλων, φλεβοτομοῦνται, λαμβάνουσι καθάρσιον, κλ. καὶ τινες δωρεὰν ἐνόσησαν.

Τ' αὐτὰ περίπου ἀποτελέσματα ἐπιγίγνονται καὶ εἰς τοὺς ὁδοιποροῦντας ὑπὸ τὴν προσβολὴν τοῦ φωτὸς τῆς Σελήνης. Δύο τάγματα στρατιωτῶν ἐπὶ Ναπολέοντος Α'. ἐπὶ Ἰσπανικῶν πολέμων ἐπορεύοντο εἰς Ἰσπανίαν, τὸ ἐν τούτῳ ἔνεκεν μεγάλου καύσωνος, ὡδοιπόρει τὴν νύκτα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Σελήνης, τὴν δὲ ἡμέραν ἀνεπαύετο. Τὸ δὲ ἄλλο ἐβόδιζε τὴν ἡμέραν ὑπὸ τὸν καύσωνα, καὶ τὴν νύκτα ἀνεπαύετο. Οἱ στρατιῶται τοῦ κατὰ τὴν νύκτα ὁδοιποροῦντος τάγματος κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἠσθένεισαν ἐκ καταβολῆς τῶν δυνάμεων, καὶ πολλοὶ ἀπώλλοντο· ἐν ᾧ οἱ τοῦ τὴν ἡμέραν ὁδοιποροῦντος τάγματος στρατιῶται οὐδὲν ἔπαθον, ὑγιεῖς διατηρηθέντες.

Καὶ ἡμεῖς πολλάκις ὁδοιπορήσαντες τὴν νύκτα ὑπὸ τὸ φῶς

τῆς Σελήνης παρετηρήσαμεν ἐφ' ἡμῶν τὴν ἐπιγίγνομένην οἰδίαν κακουχίαν, κηρηβαρίαν καὶ χαλάρωσιν ἐπὶ τοῦ σώματος ὁδοιποροῦντος. Εἰς τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν τοῦ σεληνικοῦ φωτὸς ἐπὶ τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου ἀποδοτέον τὴν πρόληψιν, ἥτις κατεῖχε καὶ αὐτοὺς τοὺς σπουδαίους ἄνδρας τῶν ἀρχαίων εἰς τὸ μὴ ὁδοιπορεῖν τοὺς στρατοὺς, οὔτε μάχην συνάπτεσθαι ἐν καιρῷ πανσέληνου. Οἱ Σπαρτιάται ἀνέβαλον προσδραμεῖν εἰς βοήθειαν τῶν ἐν Μαρχθῶνι μαχομένων Ἀθηναίων κατὰ τοῦ Ἑρξοῦ· διότι ἦτο πανσέληνος. Ὁ Νικέας ἀπέφυγε πολεμῆσαι ἐν Σικελίᾳ ὑπὸ πανσέληνον, καὶ κατέστρεψε τὸν Ἀθηναϊκὸν μέγαν ἐκεῖνον στρατόν. Καὶ ὅμως οἱ Ἀθηναῖοι στρατηγούντος τοῦ Χαθρίου, ὑπὸ πανσέληνον ἐναυμάχησαν περὶ τὴν Νάξον καὶ ἐνίκησαν. Ἀλλὰ τὸ ναυμαχεῖν ἐκ τοῦ ὁδοιπορεῖν διαφέρει.

Τὸ τοιοῦτον ἀπρόσωπὸν προοίμιον τοῦ συγγραφέως παρέχει τὸ ἐνδοξίμον ἐπενεγμένον αὐτῷ παρατήρησιν ὅτι ὁ ὁμοτέχνης δὲν εἶναι ἀνώνυμος, οὔτε ἀφανής. Εἶναι ὁ συγγραφεὺς καὶ ἐκδότης τῶν πλείστων κοινῶν καὶ ἐγκοιτῶν ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων, ἐν αἷς καὶ τοῦ Φοῖβου, ὅστις ἀναγινώσκεται παρὰ χιλιάδων φιλομαθῶν πανταχού ὅπου Ἕλληνες βιοῦσι, καὶ πανελλήνιος ὑπαρχέει.

Εἰς τὸ Φοῖβον ταῦτ' εὐμενῶς ἐδημοσιεύθη ἡ ἀπάντησις ἐκείνη μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ γραψάντος καθηγητοῦ, ὅπως πασίγνωστον τὸ ὄνομα αὐτοῦ γίνῃ καὶ τιμηθῇ διὰ τοῦ ἀθανάτου Φοῖβου. Οὗτος ὅμως ἐπιλαθόμενος ὅτι δὲν παρεκλήθη, ἀλλὰ προσεκλήθη

πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐρμηνείαν χάριν τῆς ἐπιστημονικῆς συζητήσεως πρὸς ὑπόδειξιν ὅτι ἔχει ζῶν καὶ ἐν Ἑλλάδι ἡ ἐπιστήμη, καὶ ὅτι αἱ συζητήσεις οὐ γίνονται ἀνωνύμως, ἡρκέσθη εἰπεῖν διὰ φράσεως στενοχώρου ὅτι

«Παρὰ ὁμοτέχνου τὸ ἐπάγγελμα ἀσκοῦντος καὶ περὶ ἄλλα μὲν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ ἀνατομικὰ ἀσχολουμένου, παρεκλήθη κ.τ.λ.»

Ὁ ὁμοτέχνης οὗτος δὲν ἀσκεῖ ἐπάγγελμα· ἀλλὰ καλλιεργεῖ τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην, καὶ τοὺς καρποὺς παρέχει πανταχοῦ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν πανελλήνων. Οὐκ ἀσχολεῖται περὶ τὰ ἀνατομικὰ, διότι οὐ τὸν ἀνατόμον ἐπαγγέλλεται, οὔτε περὶ ἄλλα περιττά, ἀλλὰ περὶ τὰ πρὸς ἴασιν καὶ σωτηρίαν τῶν πασχόντων, καὶ διατήρησιν τῆς πολυτίμου ὑγείας τὰ χρήσιμα διδάσκων. Τὸ διαφωτίζον τοῦ Φοίβου Ἥλιου πρόσωπον δὲν ἀνέχονται ὄρεῖν, οἱ ἐκ τούτου φωτιζόμενοι.

Πολλὰ ἔχομεν εἰπεῖν περὶ τῆς Ἑρμηνείας ταύτης πρὸς συζήτησιν περὶ τῶν ῥαφῶν, ὡς καὶ περὶ ἐκκρίσεως τοῦ γάλακτος, ἐὰν ὑπῆρχον προσηκόντως τὰ πρὸς ταύτην παρορμοῦντα καὶ τὰ ἄρμενα.

Χρήσις τοῦ πετρελαίου πρὸς καταστροφήν τῶν ἐπιθλαδῶν μικρῶν ζώων.

Τὸ ἀκάθαρτον πετρέλαιον εἶναι προτιμώτερον. Μικρὸν ποσὸν τούτου ἀπομακρύνει ἐκ τῶν θαλάμῶν τοὺς ψύλλους καὶ τοὺς κορέους.

Εἰς μίαν ὁκτὼ ὕδατος δέκα δράμια πετρελαίου ἀρκεῖ πρὸς ῥάντισμα φυτῶν βλαπτομένων ἐκ τῶν σκωλήκων τῆς μηλυλόνης (χρυσοκανθάρου). ἐγχυνόμενον εἰς τὰς τρύπας ἔνθα ἐμφυλεύουσι ἔντομα καταστρέφει ταῦτα. Πρέπει πολλάκις νὰ ἐπαληφθῇ ἡ ἔγχυσις.

Ἀρκεῖ πολλάκις τὸ ὕδωρ, τὸ ὅποσον ἐτέθη ἐντὸς κιβωτίου πετρελαίου, ὅπως ἀπυδιώξῃ τοὺς σαλιάγκους ἐνὸς κήπου.

Ἡ διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ πετρελαίου ἐπαλειφή τοῦ δέρματος τῶν κυνῶν καὶ ἄλλων οἰκοθίων ζώων ἐχόντων ἔντομα παράσιτα, καταστρέφει ταῦτα. Μετὰ τινὰς ἡμέρας πρέπει νὰ πλυθῇ τὸ ζῶον διὰ σάπωνος.

Οἱ ποντικοί, οἱ καταστρεπτικοί οὗτοι σύνοικοι, καταστρέφονται, ἐὰν ἐν τῇ ὑπογείῳ τεθῇ ἀγγεῖον πετρελαίου, ἐὰν δὲ ἐπαλειφθῇ ἡ τρύπα, ἔνθεν ἐξέρχονται ποντικοί, οὗτοι δὲ ἐξέρχονται πλέον.